

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐ

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական Զուարճալիք

Ժող Տարի, Թիւ 36

ՀԱԲԱԹ

14 Մարտ, 1898

ՊԱՑՄԱՆՆԵՐ. — Ծաղիկի բաժնուրդավիճն է Տարեկան՝ Պոլ-
սոյ համար 40, Գաւառներու համար 50 դրամ, : Վեցամսամյա Պոլ-
սոյ համար 25, Գաւառաց համար 30 դրամ, : Համբ 30 դրամ, :
Բաժնուրդավորինքը թիւի վեայ է, տարեկան բաժնուրդերը պի-
տի սահման 52 եւ վեցամսեայները 26 թիւ ծաղիկի : Պայմանական
Գրաստան կը յանձն կ'ոռնչե համուցնել բաժնուրդերու և վճառները,

Երեւանի հայուական թիւն ու եւ է արգելի հանդիպի :
Մայիկի բաժնուրդներ իշխանութեան ունին 100 այցելար նուե
սահմանը :

Համրօօուն նիւթերու վերաբեալ յօդուածներ եւ բդրակցու-
թիւներ ընդհակալութեամբ կ'ընդունուի :

ՀԱՅԵ. — Մայիկի վերաբեալ ամեն ինչ պէտք է ուղղել Պատ-
րասիան Պատասի, կ. Պոլիս, Սուլթան Համան, թիւ 14 :

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԾԱՂԻԿԻ

ԱՐՀԱԳՈՅՆ ԱԶԴ. ԳՈՐԾՈՑ

Ես գիտեի թէ գպրոցը այս տարի նախան-
ձելի հանդամանք մը պիտի ստանար, կանոնաւոր
շըջան մը պիտի բոլորէր, բայց չէի գիտեր թէ
անցեալ ու ներկայ վիճակին տարբերութիւնը հա-
ւասար պիտի ըլլար, միայն սա բացառութեամբ
որ հոգաբարձուաց ու գտաստուաց գէմքերը
նոր են :

Ես գիտեի թէ օտար գպրոցաց բարեկարգ-
վիճակը նորակազմ հոգաբարձութեանց գրգիռ մը
պիտի ըլլար, գէպի բարւոք գործունէութիւն և
յառաջդիմութիւն, բայց չէի գիտեր թէ հիւան-
դոտ ուսուցիչներ ալ վարժարանի մէջ գործ պի-
տի ունենան, ու վարակուին առողջ ու թարմ
աշակերտներն եւս :

Ես գիտեի թէ իրաց այս տիսուր ու ցտւալի
վիճակին հանդէպ՝ գոնէ ծնողք հետաքրքիր ու
արթուն պիտի գտնուէին, զգացնելու համար
այս պարագան, որու որ հարկ է. բայց չէի գի-
տեր թէ ասոնք եւս թոյլ ու անտարբեր պիտի
մնային :

Թէ թէ որբանոց կամ մանկանոց, այլ հոգե-
տան (Կալուած երուսաղիմայ) աղքատներն իսկ
չկրցան կերակրել քաղաքիս հայերն, ուստի զա-
նոնք ցըուեցին :

2է թէ բարձրագոյն կամ միջնակարգ, այլ
բարեկարգ նախակրթարան մ'անդամ չունի տեղ-
ւոյս հայերն :

2է թէ ընթերցարան, այլ նոյն իսկ բացուած
լսարան մը չկայ հոս, թէև ձայներ մը կը չըջին,
սակայն ինք զ ոյութիւն չունի մինչեւ ցարգ :

Յաւ է ըսել թէ՝ սահմանադրապէս ընտրեալ
աղդ. ժողովսեր, ասկէ քանի մը տարի առաջ ի-
րենց պաշտօնին գլուխն էին, բայց վերջը իմա-
ցանք որ խեղճերը անկունոյ կը ծառայեն եղեր
հոգեվարգ վիճակի մէջ, հիմա հաստատապէս
տեղեկացանք թէ մահը վրայ հասեր է :

Յաւ է ըսել թէ, քաղաքիս հայ ժողովրդեան
մէջ կրթասիրութիւնն մեծ տեղ մը գրաւած չէ,
անոր ընթերցասիրութեան եռանդն գրեթէ մե-
ռած ու մարած է և եկեղեցասիրական ջերմե-
ռանդութիւնը, մանաւանդ տեղացի հայոց համար
անկարեւոր բան մը կը համարուի, զուրկ՝ մայրենի
քաղցրիկ ու գողտրիկ լեզուէ և տոհմային բարքէ
ու սովորոյթէ, անդիսակ՝ նոյն իսկ կրօնական
տարրական գիտելիքներու և ծանօթութեանց :

Ի մի բան, յաւ է ըսել թէ, Ազգ. մատակա-
րարութիւնն ալ մինչեւ հիմա անկանոն կերպով
եղեր է, որուն տիսուր օրինակը անցեալնիրը տես-
նուեցաւ :

Փորձին ցոյց տուած այս ամէն ոչ գովելի
իրողութիւններն ամիսիցից՝

Հալեպ

ՀԵՏԱԳՐՔԻՐ ՈՄՆ

ՀԵՆԿՈՆԴԱԿՄԱՆ ՄԸ

(Տարունակութիւն 35 թիւեն եւ վեց)

Է. Կոչեսցին ի հարասնիս ազգականքն եւ կընքահայրն, նաև փեսայն եթէ ունիցի վարպետ, եւ նոքա եւս սէլէով շէքէր՝ կամ քէտաէով անոյշ մի տանիցին, զի այսպիսի ընծայք յամենայն ժամանակս բոլորմին արգիլեալը են:

Ը. Կնքահայր կամ կնքամայր առնուի թէ ի հեռի եւ թէ ի մօտ տեղ՝ յաւուր կիւրակէ բնաւ մի՛ երթիցին այլ քանի մը օր յառաջ առանձինն հրաւիրեցին:

Թ. Ի հարասնիսն չէնկի մի գոտնիցի եթէ այրիցէ չէնկին եւ եթէ կին, եւ առչը մի՛ լինիցի, եւ ի ճանապարհին չարդը մի չալեսցի:

Փ. Ի կերակուրս հարասնեաց խամուր իշի բնաւ մի լինիցի, եւ առաջին էլային կերակուրքն՝ հանդերձ անուշեղենօր տասը տեսակ եղիցի, եւ ի երկրորդ էլային վեց տեսակ, եւ էլսատին չորս տեսակ, եւ պռացին էտնային երեք տեսակ, եւ երկրորդ էտնային երկու տեսակ եղիցի, եւ ոչ աւելի ամենեւին:

ՓԱ. Ի կիւրակէ օրն հիմույ տանել մի լինիցի, այլ օր առաջ ի կողմանէ փեսային այր մի տռեալ ըզբողքն եւ զմոնն տարցէ ի տուն հարսին, եւ եթէ կամին՝ կին մի եւս ընդ նմա երթիցէ:

ՓԲ. Տուն հարսին եթէ հեռի իցէ՝ կամ եթէ ծով աշըրը, զհարսն ֆէրաճէով բերցին ի ցերեկի յաւուր կիւրակէի, եւ մի հանդիսիւ ի գիշերի:

ՓԳ. Հարսին եւ փեսային մոմն այսպէս լիցի, մոմն առաջին էրախն չիթմը հինգ օխանոց, երկրորդ էլային չորս օխայ, էլսատին երեք օխայ, առաջին էտնային երկու օխայ, եւ երկրորդ էտնային մէկ օխայ, եւ աւելի քան զոտա մի լինիցի, եւ մոմերուն վրայ թէլ կամ սուս ծաղիկ մի գոտնիցի այլ սատէ լինիցն, եւ եթէ ոք ունիցի փափաք՝ թէլսիզ գորտէրս կապեսցէ եւ ոչ այլ ինչ:

ՓԴ. Ի ձեռս փեսային թուր, կամ ի վիզն պօյուն եռպըզի, ի զրոխ թէլ կամ սըրմա կամ էլմաւեղէն զարդ ամենեւին մի գոտնիցի, այլ միայն նարուն լինիցի նշան փեսայութեան, եւ մի ի տուն հարսին թէլ կամ սըրմա կապեսցի ի զրոխ փեսային, զի արգիլեալ է ամենեւին:

ՓԵ. Եթէ հարանետունն մօտ իցէ եւ հարսու երթիցին, ի ճանապարհին եկեղեցական զգեստ՝ շուրջու, շապիկ մի զգեցցին, զօնչայ կամ չարդը մի

հանցեն առաջի փեսային, եւ զոնչէք ընծայ մի տացեն փեսային, զի արգիլեալ է:

ՓԶ. Հարսն եւ փեսան քանի մը օր յառաջ քան զպասկին խոսովանեսցին եւ հաղորդեսցին, եւ պըսակին լինիցի զինի կէս գիշերին՝ օր լուսանայ երկուշաբթի, թագառութիւն հարասնեաց եւս ի նոյն առաւօտուն լինիցի, եւ լրացի հարասնիքն, եւ ամենայն հարանեւորք առանց ճաշ ինչ առնելոյ ի տան հարասնեաց՝ երթիցին ի տուն իւրեանց:

ՓԷ. Ի կողմանէ ծնողաց փեսային կամ ազգականաց, եւ կամ ի կողմանէ կնքահօրն՝ երեսունէ կամ այլ ինչ ընծայ մի տացի հարսին, եւ ոչ հարսն տացէ ընծայ ինչ նոցին:

ՓԸ. Ի ձեռքպարի օրն ի տուն աղջկան բազմութեամբ մի երթիցին, եւ հացկերոյթ մի լինիցի, եւ փեսային ընծայ ինչ ամենեւին մի տացի:

ՓԹ. Եէտի ամունն ամենեւին արգիլեալ է, բայց յետ առուրց ինչ ի կողմանէ աղջկանն ի տեսութիւն հարսին երթիցեն, բայց ընծայ բնաւ երբէք մի տանիցին:

Եւ յառացին բարեկենդանին ի զնալն իւրեանց ի տուն փեսային, եւ յառաջին զատկին ի բերելն հարսն ի տուն իւրեանց, փեսային կամ հարսին ընծայ մի տացեն, եւ մի տռեւցուն:

Նոյնպէս ի կաղանդի կամ ի տօնի Ծննդեան եւ ի Սուրբ Զատկի՝ մինչ երմայ փեսայն ի շնորհաւորութիւն առ ազգական հարսին, նոր փեսայէ ասելով՝ ամենեւին ընծայ մի տացի, ոչ չէվրէ եւ ոչ այլ ինչ:

Ի. Պէշիկն նորին մախրին ի կողմանէ հարսին մի յուղարկեցցին, եւ մի եւս փոխանակ պէշիկի ընծայ տացի, եւ մի բնաւ ի կողմանէ փեսային պահանչեսցին, զի այսպիսի ընծայք բոլորմին մէն եղեալ է:

ԻԱԼ արդ՝ ոչ միայն յարարողութիւնս հարասնեաց՝ այլ եւ ի տունս ննջեցելոց եւ յայլ բազում զէպս զտանին անպիտան ամփորութիւնը եւ վայրապար ծախը, սւստի առ ի բառնալ զնոտա ի միջոյ ազգիա՝ սահմանելով կանոնա ինչ:

Ա. Ընտանիք ննջեցելոյն թէ արք եւ թէ կամսյք մի շինեսցեն եւ մի զգեսցեն զւեւ հանդերձս, զի ոչ է յԱսուածային հրամանաց, եւ ոչ յեկեղեցական կանոնաց, այլ հետեւողութիւն անօգուտ սովորութեան, իսկ ի նշան սգառորի՝ եթէ կամեսցին կանայք՝ կապեսցին ի զրոխ իւրեանց ուր եէմէնի:

Բ. Յառուր կիրակամուտի ննջեցելոյն՝ զրաէն մարդ մի կոչեսցեն ի հացկերոյթ, այլ եկեսցեն քահանայք որք զգացտոն ննջեցելոյն կատարեն, եւ չէօրէկ կամ լօխմայ մի արացեն:

Սպասորք կամին ննչեցելոյն բարի առնել, վասն հոգւոյ նորս տացեն բառանից բահանայից, եւ ողորմութիւն հիւանդանոցաց, տնանկաց եւ կարօւելոց:

Գ. Որք երթան ի տուն սպաւորաց՝ զլուխող ողջ կենայ ասել, խահիվէ կամ շէքէր կամ այլ ինչ ընծայ մի տանիցեն եւ մի յուղարկեցեն, մի ընդունիցեն զլնծայն այլ յետո դարձուցեն:

Դ. Որք բարով նստիս երթան առ բարեկամս եւ առ ազգական վասն հօր տուն առնլոյ կամ տուն շինելոյ, տուն մտնողէք ընծայ մը տանիցեն եւ մի յուղարկեցեն:

Ե. Մէլէով շէքէր կամ քեասէով անոյշ՝ կամ այլ այսպիսի ինչ ընծայ տանիլ կամ յուղարկել՝ յամենայն ժամանակս եւ յամենայն տեղիս բնաւ երբէք մի լինիցի, ամենեւին արգիլեալ է:

Զ. Ի զան միասփիրաց միայն խահիվէ տացի, եւ ոչ բնաւ անուշեղէն իքսիր, ամպէրեէ, շէքալթ, եւ կամ այլ ինչ այսպիսի, զի ամենեւին մէն եղեալ է:

Է. Ֆէրաճէք լիցին առանց օյմայի, եւ մինչեւ հինգ դաթ դայթանով եւ ոչ աւելի, եւ մի լիցի սրմալը կամ իբէրի խարճով, ֆիթիլի կամ սիւզէնիլի, այլ լինիցի կէս մէջքէն տաւխով եւ չափաւոր եախայով, եւ աչխս գոյն եւ պէթ թէնկ մի լինիցի:

Ը. Սատէ կանանչ գունով հանդիրձ ներքին եւ արտաքին՝ թէ արեաց եւ թէ կանանց ամենեւին արգիլեալ է, թէ ի մէջ տան եւ թէ արտաքոյ, եւ կանայք մի կագեսցեն ի զլուխս խրեանց կանանչ գունով եէմէնի կամ այլ ինչ, եւ մի ծածկեսցեն զգլուխս խրեանց եալընդաթ թիւլպէնտով, զի մի ներքինն երեւեսցի, եւ եաշմախն պարկեշտութեամբ կագեսցի:

ԹԱ. ՏԵ. ԲԱ. ԲԱ. Ղ.

Տեսարանին աջ կողմը վուսպայի տուփ մը, օրիորդ մը կեցած ինքզինքը զարդարելու կղբաղի, մէկն ալ սանդուղ մը դրած օրիորդին զլիսուն վրայ մազերու զէզերը կը զհաեղէ:

Տեսարան Ա.

Օրիորդ. — Սա մօտային գործն ալ ուրիշ է, ինծի պէս ապեղներն ալ սասանկ աղուորցնելէն վերջը զեղեցիկները ինչե՞ր չըներ: Հէ, աղուոր չի՞մ եղեր, երեսներս կոնճաներ էր, սեսակ սեսակ ներկեր բերաւ մօտան, անոնք քսելուս պէս զլսարկիս թիւն ալ երեսիս կը քաշեմ. ան-

ինչ աղուոր բան մը կ'ըլլամ, (Աստուած խելք տայ քեզի):

Մօտա. — Գնա ինծի չնորհակալ եղիր սր քեզի պէս անպիտանները պիտանացու կ'ընեմ քիչ շատ:

Օրիորդ. — Կ'աղաչնմ ես իմ անպիտան ըլլովս զիտեմ, խօսքը մէջիրնիս, ուրիշն կրնա՞մ ըսել. ա կիցիր սա եկողը չլսէ, պազ մէկն է, ամենեւին չեմ սիրեր ատիկա, անցեալ օր շիտոկ ճամբան գացած տաենս տչքիս դպաւ, զլսարկիս բարձր չէ եղիր, ու ձեռքս ոտքս դոզ ելաւ, ամէնքը վրաս խնդացին:

Պարկեշտութիւն. — Պարապ տեղը մի աշխատիր տգեղ ես, տգեղ:

Օրիորդ. — Դուն շատ գեղեցիկ ես, հագուստդ ձեւ մը չունի, սրտիդ գէշութենէն զոր ոսկոր ես զարձեր, մնաշէ՞ն տունիդ մէջ հին ու մին բամբակի կառորուանք ալ չկար, թող ինծի պէս լաթերուդ մէջ թիէիր, հագածդդ վրայէդ կը թափի կոր:

Պարկեշտութիւն. — Ես սիրսա կը զարդարեմ միայն:

— Օրիորդ. — Վայ անինելք վայ, չըսես, ինծի պէս պատուաւոր ընկերութեան մէջ մտեր ելեր ես, բան սորվիր ես:

Կատակ. — Օրիորդ այդ երեսը քո՞ւկդ է չէ նէ փոխառիր:

Օրիորդ. — Մօտային հարցուր:

Կատակ. — Հա սանկ ըսէ, ես ալ քիչ մնաց կը խստուէի կոր: Է սանկ քիչ մը շիտակ չկայնի՛ս, հա մուցայ ներեցէք: Գլուխոց եանկըն զուլէսիր պէս բնաւ ունիս եղեր աէ չտեսայ:

Օրիորդ. — Ուփ սիրտս կը նեղացնես կոր, քեղի բնչ:

Կատակ. — Ինծի ի՞նչ, ես սասանկ բաները չհարցընեմ նէ կը ճամթիմ: Աս ըրած բաներդ ինայութենան եւ անտիսապիտութեան գէմ բաներ են: Այդ ինքզինքդ զարդարելու համար ըրած պարապ ծախքերովդ ես տպարան մը կը բանամ:

Օրիորդ. — Հա ալ բան չմնայ զրես, անսանկ չէ:

Կատակ. — Սատանկ չէ, ըսել կուզեմ որ խնայող եւ անտիս ըլլալու է:

Օրիորդ. — Տնտեսը գուն ես:

Կատակ. — Իմ ըսածս տան վերաբերեալ իրերը խնամով եւ հողածութեամբ անտեսել է:

Օրիորդ. — Մինք մինակ կը հագուինք, կը սրուինք, տուներնիս չենք նայիր, ամէնը քեզի պէս անհոդ ու աղուտ զիտար, առտուլնէ մինչեւ իրիկուն կ'աշխատինք տախտակները կը ծփան ու կը վասին (երեսիր պէս):

Կատակ. — Հա՝ զուն հիմա հասկցար իմ ըսածս: Աս ձգենք ու քու լեզուդ խօսինք: Աղէկ միտքս եկաւ, զուն քանի՞ն տարեկան ես:

Օրիորդ. — Քանի եւ հինգ տարեկան կամ չի կամ:

Կատակ. — Շատ տարի կայ քու քսանը հինգ տարեկան ըլլալդ:

Օրիորդ. — Երաւ որ չիստեմ, տետրակ բռնելու չեմ ա, մարս մեռած ատենն քսանեւհինդ տարու ըլլալու ես ըսաւ, ես ալ հարցնողին անանկ կ'ըսեմ:

ԱՆՑԵԱԼՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՆ

(Եարունակութիւն 34 թիւէն)

— Աղ տէր պատա, տա ադ աղան զաննս գերընական աղա մին ըլլալու է . զէօրէ՝ ասօր հիւսուն չէի բայէթին մենք շիտակը նայիլ չէղանք, հրամանքդ ուր Աստուած պակաս չանէ, պատուաւոր քահանայ մի կու համարուիս խէջ տէջ կէնէ այսօր յիսուն չէի բայէթ եղաւ հրամանոցդ, առ խուսուսին շիտակը ութումիշ եղայ :

— Հանըմին ջերմնուանդութիւնն ու բարեպաշտութիւնը աստուած օրէնէ, անարժանութեանս համար մեծ պատիւ ու փառք մըն է, թէեւ ձեր բարեպաշտութիւնը հրամամածին պէս՝ ի դաս մեր քահանայից պատուաւոր կը համարուիմ բայց եւ այնպէս բարեպաշտ հանըմին այնպէս հանըմին այնպէս աւելի պատիւ չեմ ընտաեր :

— Տէր պատա, բարով կը խօրըթես վախիտէ ֆախէթ, բայէթ ալ շիտակը բարէօվ մատաէ մին է. ֆախէթ լիչ ուր է նը :

Աղա պատվական քէյֆէրնիդ ինահօր է ուր :

— Մհծապէս չնորհակալ եմ :

— Բարի առաքեցաք, պատուական որպիսութիւնիդ ինչպէս է :

— Մեծապէս չնորհակալ եմ տէր հայր :

— Աղա քէյֆինիդ էյի մի սէփա կէլտինիդ :

— Էֆէնտիմ թէշէքիւր իսէրիմ :

— Ճանըմ տէր պատա խըլլախ աղա մի կու մանի, զաննը Պէկ օղլուի կողմէն պիտի կենա, զէօրէ քանի մին, ուր կու խօրըթէ նը՝ թէքմիլ իւճիւտը վաբոռի մատքինայի պէս կու դանայ ու կու խաղայ, վէ լայըխովն ալ աէքէլլիւմ կանէ :

— Տիկին կ'երեւի որ ընթրիքէն վերջը պիտի պարէք, նուագարանն արդէն պարելու եղանակաց վրայ փորձեր կ'ընէ :

— Այո, պարեր ունիք :

— Քա աղճիկ քիզի ի՞նչ, չսփուճախ ալ լախըխըլին մէջը կինոս :

— Ճանըմ չիմտիքի ճահիլէր յաթկել տէտին մի ճան աթըերյար :

— Ժամանակիս բերմունքն է ճայիլ չէ մի :

— Հանըմ մէռաք կանես ուր հիմակու ժամոնակիս, հրամանոցդ պէս հանըմներն ալ բարէօվ մի կու խողան ու կը ցատկեն, ատիկայ վախտին զանցան է ուր լայըխովն իճրա կանեն. հէլպէթ հրամանքդ ալ հինմէթ տի անես :

— Էֆէնտիմ, մեր աղան հիմըկուց սօֆիային վրան ենք ուր կու քնանայ, աճապա պէօկիւզիւր եղաւ չէ նը :

— Խայըր էֆէնտիմ, տէր ողորմեայ ինչո՞ւ պէօհիւզիւզիւր ըլլայ, անոր թապիյէթը անանի է սահամը երկուքը չի գացած աշվըները կը գոցուի :

— Էյ հանըմ պարէ թող ըռահաթ ընէ :

Ծ • Սկոր չարուխ ներսը եաթախ շինեցէք :

— Եերուզիկ ախջիկա, աղապայիդ խօլթու իր մաի տէ՛ եաթախը տար քի պառկի ըռահաթինայ :

— Հանըմ էմր անէք ուր մուզիքան կիւրէմիշ անին

ու սայէյէթ բարէօվ չէնլիկ մի անենք, մեղավէօրս շըտակը շատ կու փափաքիմ ուր հրամանուցնուղ պէս ցատկուտիմ, ֆախաթ մէշք առած չըլլալուս աղագան, աճապա տի կրտսէմ տէյի շիւպհէ կ'անիմ վէ հրամանոյցնետ հիրաց խաղան մէղովվէօրս ֆէվք էլ ատէ պատիւ կու համարիմ :

Եարունակելի

ՆԿԱՐՆԵՐ

Մեր արդի ազգային դաստիարակութեան վրայ ի՞նչ կարծիք ունիս :

— Մինչեւ հիմայ որոշ կարծիք մը չունէի, բայց ասկից վերջը կարծիք յայտնելու միտք ունիմ :

— Ի՞նչպէս :

— Մինչեւ ցարդ գպրոցնիս բարւոք վիճակի մէջ չէին, Մեր ազգային դաստիարակութիւնն ալ շատ գործածուելով հինցած էր, ուստի հիմայ այն հիները ժողվելով Եւրոպա կ'երթայ որ նորը շինուի զայ :

— Ի՞նչ կ'ըսես :

— Արդէն Զուիցերիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ մեծ աէրողիզոներ հաստատուած են որ հետզհետէ շինուածները հոս կը խրկինս :

— Բաել է որ դաստիարակութիւննիս ամէն տարի կը փոխուի կոր :

— Այո :

— Ասանկ բան կ'ըլլայ :

— Ըսես նէ կ'ըլլայ :

— Բու կարծիքդ ի՞նչ է :

— Իմ կարծիքս միր հին դաստիարակութիւնը Եւրոպայէն եկած դաստիարակութիւնէն աղէկ է, մեծ ու պղտիկ իրար կը հասկնայինք :

Միւսիւ կեւոն այս ձմեռ զիշերները ինչո՞վ կզրակի կոր :

— Բարեկամ սքանչելի տրամ մը կը գրեմ կոր :

— Ի՞նչ կ'ըսէք, կրնա՞նք հասկնալ արդեօք ինչ նիւթի վրայ ըլլալը :

— Ի՞նչ նիւթի վրայ պիտի ըլլայ, կնիկը ողջ իքէն երկրորդ անդամ ամուսնանալնուն վրայ է :

— Եթէ ճանձրութիւն չըլլար ձեզ, կարգայիր մտիկ ընէի :

— Առաջին վարագոյրը պիտի բացուի :

Առաջուան կինը տղոցը հետ միասին Պատրիարքան երթամնին :

Երկրորդ վարագոյրը պիտի բացուի :

Պատրիարքարանին մէջ օրը 30—40 տղայ բերելնին եւ ձգիլ երթամնին :

Երրորդ վարագոյրը պիտի բացուի :

Եթէ ամուսնաթողութիւնը ընդունուի ամուսնութիւնը պիտի վերնային մէջէն :

Զորբորդ վարագոյքը պիտի լացուի,
Թէ ժառանգորդաց խնդիրը ի՞նչպէս պիտի լուծուի :
— Շատ աղէկ միւսիւ կեւոն, քո՞յ տեսնեմ, բայց
նայէ որ զիշերները նստած ատենդ սրարմաչէթ չվառես,
կազ վառէ, վերջը չեմ խաւանուիր, զրած արամիդ մէջը
յաւելուած մ'ալ աղապադ կ'աւելցնէ ետքը, զիտած
ըլլաս :

* * *

Համբաւաւոր գերասանին մէկը անցեալ օր եկեղեցի
երթալով, արտասուաթոր աչօք կ'աղօթէր, նոյն միջոցին քահանայ մը թապակս շրջագայելով առջեւէն անցած
ատեն ծոելով գերասանին ականջն ի վար,

Օրհնած, կ'ըսէ, եկեղեցւոյ մէջ ալ գերասանութիւնն

* * *

Գրիգորիկ աղա նա՞սը, եափուն եագընտա սիթէ՞ր
մի :

— Պրադ գարաւշ պիթմէսինէ ուզրաաը կիթաի :
— Տօղրուու փէք կիւղէ օլույօր, ամմա օ պինա-
յա կէօրէ սոզագ գափուու ուփադ տէյիլ մի :
— Պլիքրիմ ամմա նէ եափայըմ, պապամ վասիյէթ
էթաի քի օղլում գափունու պէօյիւք աչմա տէտի :

* * *

Նէ օ Եօրկի, սապահ էրքէն էրքէն տէփթէր էլինաէ
կէլմիշն :

— Մալիւմ ա' էֆէնտիմ, այլըդ պապալիյէ հիսապը
աըր, այ պաշը կէչտի տէյիւ թահալւ էթմէյէ կէլտիմ :
— Կիթ իշմնէ պէ, սայկընըդ տա մը եօդ պու համ-
թա մահացու մեղքէրիմիզին հիսապընը վէրիյորուզ,
արթըդ պապալ զասաու տէփթէրինէ պապաճագ վագթը-
մըդ վար մը եա :

* * *

Գօնչու, միստիրլէրիմ կէլտի, չու 12 ատէթ կիւ-
միւշ գաշզլարընլա բլաթընը եօլլա՞ր մը սըն :

— Աֆ իտէրախն, նիյէթիմ օնլարը պաշրմտան տէփ-
էթմէք օլառուզունտան գույումնու չարշընտա տէյտիր-
մէյէ եօլլատըմ :

Պանա տա մէրագ օլմուշ ըտը, Փիաթը նէրէլէրտէ
օլտուզունու անհամագ իշխն զույումնու էվիմէ տա-
վէթ իթմիլիմ, պէն տէյտիրէնէք իտիմ :

* * *

Գուզում միւսիւ Ալիչն, Սնթուանլա արանըզ աչը-
մըշ, արանըզա զարա քէտի՞ մի կիրտի :

— Պրաք ատամ սէն տէ, պէօյլէ սայկըսըզ ատամ
օլմագ քի տիւն սօզագտա պէնի կէօրիւպ արանըզ
խթէմէնին ալէմի վա՞ր մը ըտը :

— Ամմա թօհափ սէօյլէյօրսուն հա, ալաճազլը տա-
րլաճազլնա պօրճլո՞ւ մը տարլըլը :

— Պէնիմ փարամ օլսա հիչ օնսա վէրէսիյէ բուպա
եաբուրը՞ մը ըտըմ, պունու պիլէրէք արթըդ պէնտէն
փարա խթէմէք ատէթա էտէսպիզլիք, ինսանիյէթսիգ-
լիք տիր :

— Հաղգըն վար ըմբը միւսիւ Վիչչն, պէնիմ աէ
չօդ եէրէ պօրճլարըմ վար ամիսա ալաճազլըլար ումուտու-
քէսիպ արթըդ պիր փարա խթէմէյօրլար :

— Էոյլէ ալաճազլըլար ճանըմ գուրպան օլսուն :

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Ի սկզբնաւորութիւնէ թրախոմայի մինչեւ ցայժմ են
ամք 27 :

Ի տիւզերական ընդհանուր քօքոզութիւնէ աւուրք 1897

Ի բարձմանէ շրջահայեցութեան սիրահարութեանց
ամք 18 :

Յառաջ քան զպակի արարողութիւնն ի ծննդենէ
երախայլց ամք 18 :

Ի հրատարակութիւնէ էլաէն տիւշմէ յօդուածներու-
թլազիրս ամք 3 :

Ի բարձմանէ զդրամն ի զրապանաց համայն գատար-
կաշրջկաց աւուրք 366 :

Ի բարձմանէ անհնազանդութեան զաւակաց առ-
ծնողս, ամք 21 :

Ի սկզբնաւորութիւնէ պարահանզիսլից ի հայս, ամք 15:

Ի հաստատութիւնէ միջազգային սիրահարական ըն-
կերութեան, ամք 25 :

Ի նորածեւութիւնէ ամուսնաթողութեան, աւուրք 99:

Ի սկզբնաւորութիւնէ կրկին ամուսնութեան, ամք 35:

Ի վեցերորդ նորոգութիւնէ Մասիս լրազրոյ 18:

Ի ջրհեղեղէ դինույ եւ օզւոյ ի տօնախմբութեան
անուանց եւ ի սուարէս, ամք 15 :

Ի հաստատութեան սիրահարական ժամազրութեանց
ի պարահանզէսի, ամք 15 :

Ի սկզբնաւորութիւնէ յօդուածագրութեան Հորոյի
վասն ամուսնաթողութեան ի ձեռն նիւզանդիսնի, ա-
ւուրք 40 :

Ի նորածեւութիւնէ դպրոցական ծրագրաց ըստ գեր-
մանական մէթոտի, աւուրք 1001 :

Ի գիւտոյ սիկարի թղթոց, խանուէի եւ մագարա
թիրէսիի, ի նապաստ Ազգային Հիւանդանոցի եւ սուզր
Յակոբայ Հիւանդանոցին, ամք 3-4 :

Ի գիւտոյ նոր հասութից թրախոմաներէ եւ դաստ-
դրքիրէ ի ձեռն տնտեսական խորհրդոյ, աւուրք 15 :

Ի հրատարակութիւնէ գայթակելելի սուտ յօդուածոյն
վասն էջմիածնի գանձարանին, աւուրք 60 :

Ի հաստատութիւնէ Կրթական տեսչութեան յաղգային
վարժարանս, ամք 10 :

ԲՐԵՋԱՆԹԵ ՕԼՄԱԳ

— Գիրզոր աղա, եաբարզնըզը պէյէնսունի՞զ մի, տիւն ագշամ կէլիրիմ տէյի սէօզ վէրիպ տէ պիզի սասթ տէօրտէ գատար պէքլէթմէնին ալէմի վա՞ր մը, կէլիպ տէ պիր իքի բարթի օսմանլը քիւչատը օյնայաճաք ըտըք:

— Էֆէնտիմ տիւն ագշամ պիրիսինէ բրէզանթէ օլտուգ տա . . .

— Բրէզանթէ օլմաք նէ տէմէք տիր:

— Էֆէնտիմ, թանըմատըզը պիր ատամըն էլինի թութուպ սալլայօրսուն, իշթէ պունա բրէզանթէ տէյօրլար:

— Էյի եա սասպահա գատար տէյիլ ամմա եխնէ տէօրթ պէշ սասթ սիւրիյօր պիր բրէզանթէ օլմագ:

— Նիչուն:

— Զիւնքի էլ էլէ թութուլատն մու, պիր սպաշտար տա օ արալըգ պիր թազըմ լազըրտըլար էտէյօր տէ էլ էլէ վէրէնլէրի պիրափրէրինէ թանըթաըրըյօր:

— Գաչ սասթ սիւրիյօր պու:

— Տէտիմ ա՛, պիզիմքի պէշ սասթ սիւրտիւ:

— Մէսէլա ագշամ պիզիմ եէկէն պիր չաբկալը ալմը կէլմիշ էվէ. պունլար եօգարը չըգարզլարը կիպի օտայո կիրափիէր, պիրտէ պազալըմ քի եէկէն տօսթունա տէօնէրէք սիզի բրէզանթէ էտէրիմ Գիրզոր աղայա տէր տէմէզ շարկալը պաշընը էյէրէք քըշնը ափէրէք կէրի կէրի կիթմէյէ պաշլատը:

Է՛յ, նէ դատար օլսա պէնսէ հայվան կիպի տուրանագ տէյիրիմ եա պէն տէ պաշլատըմ կէրի կէրի կիթմէյէ, օ զատար օլառ քի քէօչէ բէնձիրէսինէ գատար պէն կէլտիմ, օտա գարուսընա գատար տա շարկալը կիթափ, պու արալըգ եէկէն պիզէտէք սանա բըրէզանթէ էտէրիմ միւսիւ էտուարը տէտի, պիր տէ միւսիւ էտուար եանըմըզա կէլտի էլիմիզի թութտու, սպաշտար սալլամայա, սիզիէրէ բրէզանթէ օլմամ իշիւն քէնտիմի պախթիյար սայարըմ. — Նէյէ իխթիյար օլասըզ, սազ օլուն տա կիւլիւն օյնայըն տէտիք, պու արալքտա եէկէն տէ միւսիւ էտուար շէօլէ զաթ տըր պէօլէ զաթ տըր, բէք նազիք, միւսիւ ժագըն պիրատէրի տիր, միւսիւ Միքէնին գայնը տըր, էյի զաթ տըր, իշի կիւճիւ բէք եօլընտա տըր տէյի պիր թազըմ սէնաւլը էթափ, պունլարը պիթիրափաէն սօնրա պիզիմ իշին տէ էր էյի շէյէր սէօլէտի, իշտէ էտկի ֆամլիկասան ըմըչըզ, չօդ պէօյիւք չօդ պէօյիւք իշէրտէ, սօնրատան անսակնկալ դժբաղդութիւն կէլմիշ իմիշ տէ օտայը զաբամըզ ըմըչըզ, իշտէ . . . տէն չու գատար եիւք սլածաղըմըզ վար ըմըզ, իշտէ օ գատար տա վէրէնէլիմիզ վար ըմըզ, իշտէ կիւզէլ օսմանլը քիւչատը վէ բրէփա օյնար ըմըչըզ, պունուն կիպի պին թանէ լափ: Եէկէն պիթիրափի կիպի, միւսիւ էտուար պաշլատը, մէյէր պու տա պիզիմ քիմ օտուզումուզու պիթի իմիշ տէ, կէօրիւշմէյէ պիր վասէթա արար ըմըզ:

— Պիզտէ պուրտա պէքլէյէլիմ քի Գիրզոր աղա կէէճէք տէ թալլու օյնայաճայըզ տէյի:

— Նէ՞ եաբալըմ, իշթէ ագշամ բրէզանթէ իլէ մէշուլ օլտուգ, իշալլահ եաբըն ագշամ բրէզանթէլիք պիր չէյ չըդմաղ իսէ կէլիպ պիր իքի բարթի օյնարըզ:

— Պէքլէրիմ հա ա՞:

— Կէլիրիմ:

ՈՒՉՈՒՐՄԱՅՈՎ ՆԱՄԱԿ

Հիմակուան վարժարաններ եղած տղայոց արդիւնիները.

Անցած օր երկու անգամ իրարու վրայ եկած սաստիկ անձրեւներէն տան մը կզմինարները աւրուելով երբ տանը տէրը թավան իշիւն կղմինարներուն վրայ կելիէ կը տեսնայ որ ծխնելոյզին վրայ ահազին մեծութեամբ ուչուրմա մը բաթտուեր է: Ուչուրմային մեծութենին եւ վրան որոշ սեսնուած գրերէն հետոքրքրուելով մարդը ակնոցը քիթը կանցունէ եւ կսկի կարդալ:

«Նծոչում»

Իքի հափթատան պէրի ուչուրմա վասըթասըլա պիրիսպիթմզը կէօրիւշերէք, կէճէ վագթը նըրսըզ կիպի պիրիպիրիմիզէ մէքթուպ ալըպ վէրմէքտէն գուրթուլտուգ ամմա, գորգարըմ քի պիր կիւն պու ուչուրմատուզումուզ ուչուրմալարըն պիրիպիրիմինէ սարըլըզ օնուն պունուն քէրէմիտէրինին իւսթիւնէ ափւշմէսինաէն ետպայը էլէ վէրէճէյիզ:

Պու հափթա պէն իւչ, սէն իսէ տէօրթ ուչուրմա ուչուրտուգ, պէն սէնին ուչուրմանը պէնիմ ուչուրմամը ալտում, գուսուր իքի թանէն վիշէնինքինէ սարըլար, տէփա պէնիմ եօլատըլըմ ուչուրմատան հիչ պիր ճէվապ ալմարըմ, էյէր աքսի կիպի պաշգա զըզլարընքինէ զարըշը իսէ, իշ արապ սաչը կիպի օլաճագ տա նէ սէն սէօքէպիլէճէքսին նէ տէ պէն:

Ծէքէրիմ, պու կիպի նազիք քէրթէլէրտէ չօդ ույանըզ ավշանանմալը, ուչուրմա փոսթլօքալա պէնզէմէք քի տոզրու եէրինէ կիթսին, բիւզկեարա տիւշտիւ միւ պապամըն քիթմիտինէ փաթ տէյի տիւշէր տէ սօնրա պիրիպիրիմիզի ալըպ գաչաճաղըմըզ մէյտանա չրգար:

1. Սէփիլ լուցիգամ, ալփ էյէ պանա,

2. Զէվր ու ճէփա էլլէտին սանա

Փաք տամէն իսմին տիլէրէ տիւշտիւ,

Նամէրա աշըգան իսմիւնէ կիւլտիւ,

Նաքարտի

Ալփ էյէ սուչում, հօչ օլսուն կէսնլիւմ,

Իշթէ չինտիսթան գաչարըլ կիւլիւմ:

2. Վալլահի սէնի ունութմատըմ պէն,

Եանըլըյօրսուն զըյասընա սէն,

Պապամա թապի օլտում քի չէրան

Միրասա սահիպ օլայըմ էյէր ան,

Մէրուր օլ կիւլիւմ, մահզ օլսուն մէլուն,

Թէրք էմմէզ սէնի, ասլա Ժորժ գուլուն:

Երբ մարդոք ընթերցումը կ'աւարտէ , իր տղուն զգլիս ելած ըլլալը մտարերելով ուչուրման կոհակը զարկած շխոտակ աղջկան մօրը տունը կը վագէ եւ ձեռքի այդ ահապին փաստովը աղջիկն ալ , մայրն ալ , աշճի Մինաս ախապարն ալ մէկ ջրով լուալէն յետոյ այն ուչուրմային հաստկեկ փայտաերովն ալ աղորդիկ ծեծ մը կը քաշէ աղջիկ փախցնող իր վարպետորդի ժորժին :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ի պատիւ ազգաց պետերուն տուեալ Կայս . Հացկերոյթն Հինգչարմի պարագային պատշաճ հանդիսաւորութիւնն ունեցաւ : Ա. Պատրիարք Հայրը Կայս . Պալատ գնաց Օսմանիչի եւ մէծիտիչի լոկ պատուանշանները զրած տառանց ժապաւէնի , եւ ներքին վիրարկուին վրայ Խաչ նշանը : Իրեն հետ էին կրօն . Ժողովոյ Ատենապետն և Բներայի քարոզիչ Հմայեակ Սրբազնու ու գործակատար Տիգրան էփի Հայ-հռոմէականաց Գեր . Ա. Պատրիարքն ալ , նոյն ոճով հագուած , իրեն հետ ունէք Սերաստիոյ հպիսկոպոսն եւ Աշճեան վարդապետը : Մաղիկներով շքեղապէս զարդարուած սեղանին վրայ սպասք համակ արծաթեայ էին եւ ոսկեճարուկ համազկեսաններով արարողապեաններու անօրէնութեան ներքեւ արծաթազօծ զիպակէ համազզեստով սպասաւորներ կը ծառայէնի՝ իւրաքանչիւր հիւրի մէկ մէկ հոդի : Սեղանին վրայ Յունաց Պատրիարքն , յունարէն պերճ բանախօսութեամբ մը զոր Լողոփէդ պէյ ընտիր թարգիրէնի թարգմանեց , ի դիմաց բոլոր հասարակութեանց խնդույցութիւններ յայտնեց Բարձր . իշխանուհոյն հարսանեաց առթիւ , եւ աղօթքներ ըրաւ վասն բարօրութեան Կայս . Գերդաստանին եւ արեւշատութեան Ն. Օգոստ . Վեհափառութեան : Սուրբ Խմելէ ետքն հրաւիրեալք խմբովին պատիւ ունեցան ընդունուելու Կայս . ներկայութեան , եւ հոյն ալ Յունաց Պատրիարքը թարգման կանդնեցաւ բոլոր հպատակ հասարակութեանց , յունարէն ուղերձ մը կարդարով , ի օրէնութեամբ եւ աղօթիւք Ն. Կ. Վեհափառութեան բարօրութեան համար , զորս Լողոփէդ պէյ թարգմանեց եւ վեհ . Սուլթանն իր բարձր գոհունակութիւնն յայտնեց : Ա. Պատրիարք Հայրը Կայս . Պալատէն իր բնակարանը դարձաւ :

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Ուսումն . Խորհուրդը հետեւեալ շրջաբերականը զըրկած է մայրաքաղաքիս Թատզ . խորհուրդներուն .

Մեծապատիւ Ատենապետ էֆէնաի

Պատուարժան թաղական խորհրդոյ

Մաղկի տարափոխիկ հիւանդութիւնն որ ի սկզբանէ անտի փատնդ եւ մահ կը սպառնայ մասնաւորապէս զըպրոցական երկսեռ ուսանողաց անմեղ կենացը , այս անդամ զարձեալ սկսած լինելով իր կոտորածները , կրթական նախարարութիւնն այս անդամ Մարտ երկու ամ-

սամիւ յատուկ պաշտօնապրով մը յանձնարած է Ազգ . Պատրիարքարանի անյսպազ անօրինել զարժանն ի մասին պատուաստման թաղային ազգային վարժարաններու երկսեռ ուսանողաց :

Հետեւաբար Ուսումն . խորհուրդն այսու շրջաբերականաւ կուգայ հրաւիրել պատ . խորհուրդդ որ փութայ ըստ բարձրագոյն հրամանի մասնաւոր եւ կամ թաղապատական բժշկաց միջոցաւ պատուաստել տալ իր վարժարանի երկսեռ ուսանողներն . չընդունի երբեք ո եւ է ուսանող առանց պատուաստի վկայականի եւ այսպիսեաւ զերծ լինիլ օրինական ծանր պատասխանատուութենէ :

Աներկմիա լինելով որ Պատ . խորհուրդը ջանապիր պիաի լինի հոկել վարժարանիդ ուսանողաց թէ ընդհանուր առողջապահական վիճակին եւ թէ պետական հրամանին անթերի գործադրութեանը :

Մնամք յարդանօք

Ի գիմաց Ուսումն . խորհրդոյ

Ասելնադպիր Ասելնապէս

Թէ Քէրէսէճեան Տօքթ . Վ. Թորգուսեան

12 Մարտ 98 Կ. Պոլիս

Պատրիարքարան Հայոց

Հինգչարմի ժամը ճիշդ հին Մէսամըրիի «Պաղտատա շոգենաւով Գեր . Տ. Գէորգ եպիսկոպոս . Վատրիարքարանի կողմէ երկու վարդապետ եւ հինդ քահանայ զիմաւորթցին Ն. Սրբազնութիւնը որ իր հետ բերած է Ա. Միւռոն , զոր Ն. Օծութիւն Ամենայն Հայոց Հայրապետը յանձնած է Թուրքիոյ հայ եկեղեցիներուն համար :

— « Նովոյէ Վրէմիա » ոռուական թերթին Պագուէն առած մէկ հետազրին համաձայն , Մանթաչօփ Եղբարք իրենց քարիւղի մեծ զործը , որուն արժէքը 23 միլիոն բուլլի կը հաշուտի , ծախսը են Անգլիացիի մը :

ՆԵՐՓԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ կիրակի օրէն Կայս . պալատան մէջ հարսանեկան ուրախութիւններ սկսան Կայսերագուն նախմէ իշխանուհոյն ամուսնութեան առթիւ ընդ Մէսմէտ Քէմալէտաին փաշայի , որ Օսման փաշայի որդին է : Շէյս իւլ Խալամը , կրօնական եւ պալատական բարձրաստիճան պաշտօնեաններ նոյն օր հրաւիրուեցան Կայս . պալատ , ուր կրօնական պաշտօն կատարուեցաւ եւ աղօթքներ մասուցուեցան Վեհ . Սուլթանի արեւշատութեան համար : Կէս օրէն ետքը փառաւոր սեղան մը տրուեցաւ , որում մասնակցեցան հրաւիրեալները հաւատարմութեան եւ ցնծութեան ամէն խանդպատութեամբ : Երկուշարթի զիշեր ուրիշ մեծ սեղան մը տրուեցաւ Կայս . պալատան մէջ , ուր գեսապահական ամբողջ մարմինն հրաւիրուած էր հանդերձ քարտուղարներով , առաջին թարգմաններով եւ պահականաւերու հրաւիրեալներով : Այս հացկերոյթին ներկայ էին Մեծ Եպիսկոպոս , արքունիւաց հրա-

